

אבל אם מת, הרי יורשיו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאין ברשותה.

[כלומר, שקנו ממנה את כתובתה וגובין אותה לעצמם]. וכל אלו נשבעין ליורשין כיון שרק הוא פטרם משבועה אך לא יורשיו.

וממה שכתוב כי יורשיו משביעין את יורשיה על מנת שיוכלו יורשיה ליטול כתובתה, מוכח שאדם מוריש שבועה לבניו. ודלא כרב ושמואל? (94)

והתירוק: אמר רב שמעיה — לצדדין קתני: כלומר, הדין שיוורשיו משביעין אינו נאמר על כל דברי הברייתא. אלא כך:

יורשיו משביעין אותה עצמה — באלמנה, כאשר באה היא לגבות את הכתובה מן היתומין, ושבועה זו נאמרה רק עליה. אולם אם היא עצמה מתה, אין יורשיה יכולים לישבע ליורשיו וליטול כתובת אמם!

ואת יורשיה — בגרושה. כלומר, השבועה המתייחסת בברייתא ליורשיה, נאמרה רק כאשר התחייב לה את כתובתה על ידי שגירשה בחייו.

ואם כן, יכלה ליטול את הכתובה אף בלא שבועה. ומדובר כאשר מתה היא לפניו, וירשו בניה את ממון הכתובה בלא שיהיה עליו חיוב שבועה. ונשבעין יורשיה ליורשיו, מדין כל הבא ליפרע מנכסי יתומין, לא יפרע אלא בשבועה. אך אין זה חיוב שבועה שירשו מאמם!

מתלב רב נתן בר הושעיא: מבואר בברייתא: יפה כח הבן מוכח האב. כיון ב-ממ שהבן גובה מיורשי הלוה בין בשבועה [שבועת היורשין] ובין שלא בשבועה, כאשר היו עדים שאמר האב בשעת מיתתו ששטר זה אינו פרוע.

ואילו האב אינו גובה — מיתומי הלוה, אלא בשבועה!

ומדייק רב נתן בר הושעיא: היכי דמי שהאב אינו גובה אלא בשבועה. — כגון, דמת לוח בחיי מלוה, והתחייב האב שבועה ליורשין כדין הבא ליפרע מנכסי יתומין.

וקתני במימרא שהביא רב נתן בר הושעיא: שהבן גובה מיתומי הלוה בין בשבועה ובין שלא בשבועה.

ועל כרחך שבשבועה — היינו שבועת יורשין, וכן כאשר גובה שלא בשבועה — הרי זה כדברי רבי שמעון בן גמליאל!

שאמר רבי שמעון בן גמליאל במשנתנו, שאם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו ששטר זה אינו פרוע — פטורין משבועה.

ומוכח בכל זה, שאדם מוריש שבועה לבניו. שהרי במקום שגובה האב בשבועה, גם הבן גובה בשבועה!

והתירוק: אמר רב יוסף: הא מני, מימרא זו שהביא רב נתן בר הושעיא — בית שמאי היא!

94. ועל הוכחה זו אי אפשר לתרץ שמדובר שכבר נשבעה האם לפני מותה, וכפי שהעמידה

השאר, צריכה להישבע. ומשבועות אלו — פטרה בעלה.

דאמרי בית שמאי, שטר העומד לגבות —
כגבוי דמי! (95)

ולפיכך, סוברים הם שעל אף שחייב האב שבועה על מנת לגבות בשטר זה, יכול הוא להורשה לבניו. כיון שאין הוא מוריש חוב אלא מוריש להם ממון ממש.

ובאופן זה סוברים בית שמאי שאין את החסרון שמוריש אדם שבועה לבניו, כיון שמוריש הוא ממון שהוא כגבוי!

איכלע, נזדמן, רב נחמן לסורא. עול לגביה [נכנס אצל] רב הסרא ורבה בר רב הונא. אמרו ליה ליתי יבוא מר, נעקרא להא דרב ושמואל. [נעקור את דינם של רב ושמואל שפסקו שאין אדם מוריש ממון שיש עליו

שבועה לבניו!

אמר להו רב נחמן: איכפלי [טרחת] ואתאי כל הני פרסי [ובאתי והלכתי דרך כל אותם פרסאות רבות] כדי למעקרא להא דרב ושמואל!?

אלא, הבו דלא לוסוף עלה!

בואו ונפסוק שאין אנו מוסיפין על דינם, ולא נלמד מדבריהם על מקומות אחרים — כגון מאי?

דאמר רב פפא: הפוגם את שטריו והודה שכבר נפרע מקצת החוב וחייב לישבע שלא פרע את השאר, ומת המלוה, (96) יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין.

הגמרא לעיל. כי אם כן, אמאי משביעין את יורשיה.

95. כתב הקצות החושן סימן י"ב ס"ק א' שאף דקיימא לן דלא כבית שמאי (סוטה כה א) הסוברים שכל שטר העומד ליגבות כגבוי דמי, מכל מקום, לענין כמה דברים נפסק ששכגבוי דמי. וכגון מיגו להוציא, דלא אמרינן אלא על ידי שטר. דכיון שנשתעבדו נכסים בשטר הרי הוא כגבוי. ואין זה נחשב כמיגו להוציא!

ועוד הביא שם בשם הכנסת הגדולה, כי אף שלא נפסק כבית שמאי דשטר העומד ליגבות כגבוי דמי, מכל מקום כאשר השטר ברור וודאי במהימנותו — כגבוי דמי!

96. כך פירש רש"י, שמדובר כאשר מת המלוה. אולם הריטב"א פירש שדין זה נאמר בין מת המלוה בחיי לווה, ובין אם מת לאחר מיתת הלוה, וכבר נתחייב שבועה לבניו. אף על פי כן לא דנים בזה כרב ושמואל ונשבעין היורשין

ונוטלים!

והקשו על כך, שהרי כל מה שאמר רב נחמן שלא להוסיף על דברי רב ושמואל, הוא רק לענין שבועות אחרות. כגון הא דרב פפא בשבועת פוגם שטרו. שבה אומרים אנו שנשבעין היורשין ונוטלין.

אולם לפי דברי הריטב"א שמדובר גם במקרה שמת הלוה קודם שמת המלוה, וכבר נתחייב המלוה לבני לווה שבועה כדין הבא ליפרע מנכסי יתומין, הרי זהו גופא דינם של רב ושמואל, שאין אדם מוריש לבנו שבועה זו של הבא ליפרע מנכסי יתומין?

[ויתכן שתקנת חכמים שהבא ליפרע מנכסי יתומין לא יפרע אלא בשבועה, נאמרה רק במקום שאין הוא נשבע כל שבועה אחרת על חוב זה. אולם כאשר כבר ממילא נשבע את שבועת פוגם שטרו, שלא נפרע משטר זה אלא את הסכום שפגם, הרי שכלולה בזה כבר השבועה שאכן אביהם חייב לו. ואינו צריך בזה שבועה נוספת].

שאמרנו לעיל "דלא לוסף עלה" הוא [על דברי רב ושמואל].

כיון שכאן אין היתומים גובין מן יורשי המלוה, אלא גובין הם מהערב. ורב ושמואל אמרו את דינם על גביה מהיורשים עצמם ולא מהערב. ואכן מן הערב יכולים היתומים לגבות בשבועה.

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא: אטו ערבא, האם ערב זה לאחר שיגבו ממנו, לאו בתר יתמי אזיל?

ונמצא, שאף שאין יורשי המלוה גובין ישירות מן היורשין, הרי גורמים הם שילך הערב לגבות מן היורשין.

ואם כן, נחשבת גביתם מן הערב כגביה מן היורשים. ושוב חוזרים אנו לדברי רב ושמואל שאין אדם מוריש שבועה לבניו כאשר גובים הם מן היורשים. ואין הבדל בין גביה מן הערב לגביה מן היורשים.⁽⁹⁷⁾

החוא מלוה דשכיב [מת] לאחר שמת הלוה

והנה במקרה זה, היה חייב האב שבועה ובכל אופן נשבעין היורשין ונוטלין. ולא אמרינן לדינא דרב ושמואל שאין אדם מוריש שבועה לבניו.⁽⁹⁷⁾

וכמו שאמר רב נחמן שאין לנו אלא את מה שתיקנו רב ושמואל. אולם שבועה זו של פוגם שטרו, שלא נזכרת בתקנתם — נשבעין היורשין!

החוא לזה דשכיב מת בחיי המלוה, **ושבך** והשאיר אחריו **ערבא**. [אדם אחר שהיה ערב לחובו].

ונתחייב המלוה שבועה לבני הלוה. ואחר כך מת המלוה ובאו יורשי המלוה לגבות חוב אביהם מהערב.

[שהרי מירשי הלוה אינם יכולים לגבות, כיון שכבר נתחייב להם אביהם שבועה, ואין אדם מוריש שבועה זו לבניו].

סבר רב פפא למימר: הא נמי, מקרה זה שבו השאיר הלוה ערב, הוא גם כן בכלל מה

כרב פפא וכמו שפסק הרמב"ם דהפוגם שטרו ומת — בניו נשבעין שבועת היורשין ונוטלין. אך בסימן פ"ד סעיף ה' כתב: אם עד אחד מעיד על שטר שהוא פרוע ומת המלוה עד שלא נשבע, אין יורשין גובין אותו. והוא הדין לפוגם שטרו ומת עד שלא נשבע. וצ"ע סתירת דברי השולחן ערוך. ועיין בב"ח בסימן פ"ד שביאר דברי השו"ע.

98. מכאן הוכיח הרמב"ן בבבא בתרא [קעג ב ד"ה לא שנו] שכשם שאין נפרעין מן היתומים עד שיגדלו — כך אין נפרעין מן הערב של היתומין אלא עד שיגדלו. כיון דערב, בתר יתמי אזיל!

ובספר התרומות שער יג חלק ב אות ו כתב שאם מת לזה בחיי מלוה, אף על פי שפגם — אין יורשיו גובין כלל כרב ושמואל. ומבואר, שסובר הוא דלא כהריטב"א.

97. הוסיף הריטב"א שכך הוא הדין במי שעד אחד מעיד כנגדו שכבר פרע את חובו ומת, גובין יורשיו בין מן הלוה ובין מירשי הלוה. וחדא מינייהו נקט רב פפא. וכן פסק הרמב"ם בפרק י"ז מהלכות מלוה ולוה הלכה ה, שהפוגם שטרו ומת, אף על פי שאינו גובה אלא בשבועה, הרי בניו נשבעין שלא פקדנו אבא וגובין.

ובשולחן ערוך סימן ק"ח סעיף י"ד פסק

אמר רב חמא: השתא דלא איתמר הלכתא לא כרב ושמואל, ולא כרבי אלעזר החולק עליהם, האי דיינא [דיין] דעבד, שעשה מעשה ופסק כרב ושמואל — עבד, ודינו קיים!

ודיין דעבד כרבי אלעזר — עבד! (99)

אמר רב פפא: האי שטרא דיתמי שטר חוב היוצא כנגד היתומים, שמת אביהם הלוה, לפני שמת המלוה [ונחלקו עליו רב ושמואל ורבי אלעזר אם גובין בו או לאו].

הרי שהדיין למגיע לידיו שטר זה — לא מקרע קרעין ליה. וגם לא אנבווי מגבינן ביה. לא גובין את החוב שבשטר זה.

ומבאר הגמרא: אנבווי לא מגבינן ביה — דלמא סבירא לן כרב ושמואל. והרי אי אפשר לפרוע את החוב שבשטר זה אלא בשבועה, והם לא נשבעין שבועה זו!

בחיינו, והתחייב המלוה שבועה לבני הלוה. ושבק אחא, לא השאיר אחריו המלוה בנים אלא רק אח הירוש אותו, ובא אותו אח לגבות את הממון שיש עליו דין שבועה.

סבר רמי בר חמא למימר: הא נמי, אף מקרה זה, הוא בכלל מה שאמר רב נחמן דלא לוסוף עלה הוא. כאמור לעיל.

שהרי רב ושמואל אמרו את דינם לגבי ירושת הבן שאינו יורש ממון שחייבים עליו שבועה. אך לא נכלל בזה ירושת האח. ואם כן, ישבע האח שבועת הירושין כגון שלא פקדני אחי — ויטול!

אמר ליה רבא: מה לי שבועה שלא פקדני אבא, ומה לי שבועה שלא פקדני אחי?

אלא שניהם שוים בשבועה זו. וכמו שאין אדם מוריש שבועה לבניו, כך אין אדם מוריש שבועה לאחיו. [ואף זה בכלל דינא דרב ושמואל].

ובכה"ג אין מניעה מלגבות מן הערב שהרי אף הוא לא ילך אצל היתומין, אלא רק כשיגדלו ויבררו את חובם ויפרעו לו. ומשום כך יכול לפרוע עכשיו ולכשיגדלו — יפרע מהם.

99. א. כתב רב האי גאון [והובאו דבריו ב"י מיגאש] שמנהג ראשונים לדון כרב ושמואל. והא דאמר בגמרא, האי דיינא דעבד כרבי אלעזר עבד — ליתא. ולא סמכינן עלה!

והרי"ף והרא"ש כאן והרמב"ם פרק י"ז מהלכות מלוה ולוה, פסקו שלכתחילה עושים כרב ושמואל. שהרי כך משמע בגמרא מדברי רב נחמן, שאין להוסיף על דברי רב ושמואל. אולם את מה שפסקו — נוהגין, ולא מבטלין דבריהם לכתחילה. אולם אם בדיעבד עשה הדיין כדברי

והרשב"א דחה הוכחה זו, וכתב דאינו דומה לכאן. לפי שהסיבה שאין נפרעין כאן מן הערב היא משום שמן היתומים הללו לא נפרעין לעולם. ואם נפרע מן הערב, הרי הוא ילך אל היתומים ויציא מהם ממון שאינם חייבים בו. ואם כן, גביה מן הערב, בהכרח היא גביה מן היתומין. וכיון שהיתומין פטורים מפירעון — כך גם אין נפרעים מן הערב.

אולם בשאר יתומים קטנים, הרי שהסיבה שאין נפרעין מהם היא משום החשש שמא 'צררי אתפסי'. [התפיס אביהם מטלטלין אצל המלוה כעין עירבון עבור חובו]. ומשום כך אין גובין מיתומין קטנים, ולכשיגדלו יבררו את חובם. אם אביהם התפיס צורות ביד המלוה. אך ודאי שעיקר החוב מוטל על היתומין.

ליה רב חמא: האי דיינא דעבד כרבי אלעזר
— עבד.

וכיון שכך, אין לך להחזיר את הדיין מן
הדין שפסק. אף שנפסקה הלכה כרב
ושמואל.

שנינו במשנתנו: ואלו נשבעין שלא בטענה.

ותמהה הגמרא: אטו בשופטני עסקינן?

האם עוסקת משנתנו באנשים שוטים,
שנשבעים בלא שיתבעו להשבע?

והביאור: הכי קאמר: ואלו נשבעין שלא
בטענת ברי, אלא שחייבים הם להישבע אף
בטענת שמא.

ומקרע לא קרעינן ליה — דהאי דיינא דעבד
כרבי אלעזר — עבד! ויתכן שיבוא השטר
לפני דיין הסובר כרבי אלעזר ויגבו בו.

ההוא דיינא דעבד כרבי אלעזר והורה
ליתומין שיגבו את חוב אביהם בשבועה.

הוה צורבא מרבנן במתיה, בעירו של
הדיין, אמר ליה אותו צורבא דרבנן לדיין:
אייתינה איגרתא ממערבא [הגיע כתב
איגרת מא"י] דלית הלכתא כרבי אלעזר!
ואם כן, היאך אתה פוסק כמותו?

אמר ליה הדיין: לכי תייתי. כאשר תביא לי
את האיגרת הזו אשמע לדבריך!

אתא לקמיה דרב חמא ליטול האיגרת, אמר

על הדבר, אין כאן טעות אלא מה שפסק —
פסק!

וכתב האיילת השחר כאן, שלפי זה, הרי
שבזמנינו שייך לכאורה להכריע רק במחלוקת
הפוסקים הנתונה להכרעתו של כל דיין ופוסק.
אבל על מה שנחלקו בתלמוד, דלא שייך אחר
חתימת התלמוד שיהיה מי שיודע להכריע מה
שהתלמוד לא הכריע, אם כן, בהכרח חייב הדיין
לפסוק כרב ושמואל. כיון שבגמרא משמע
שהוכרע כרב ושמואל.

ואף שמבואר בגמרא דאם עבד כרבי אלעזר
עבד, הרי שדבר זה תלוי בהכרעת הדיין שהכריע
כרבי אלעזר. כמבואר ברא"ש. והכרעה כרבי
אלעזר לא היתה שייכת אלא רק בזמן הגמרא,
ובזמן ההוא אמרינן שאם עשה כרבי אלעזר —
עשוי.

אבל בזמן הרא"ש כבר לא שייך דין זה. כיון
שאחר זמן התלמוד אין להכריע במחלוקת
שבגמרא. ואם כן צ"ע למה העתיקו הראשונים
הלכה למעשה דמאן דעבד כרבי אלעזר עבד.

רבי אלעזר והשביע את היתומין, אין מבטלין את
דבריו.

והר"ן כתב שאם קדמו היתומים ותפשו
מיורשי הלוה — אין מוציאין מידם. כיון
דבידעבד תפסו כדברי רבי אלעזר.

ב. הקובץ שיעורים בבא בתרא אות רע"א
הוכיח מדברי התוספות בבא בתרא סב ב ד"ה
איתמר, שכתבו שאם הדיין סובר כחד מינייהו
יכול להכריע כסברתו. אבל, אם אינו יודע
להכריע — מוכרח לפסוק שהמוציא מחברו
עליו הראיה!

והביא שם את דברי הרא"ש בסנהדרין בפרק
אחד דיני ממונות, שכתב שאם נחלקו שני
גדולים בפסק הלכה, אל יאמר הדיין אעשה כמי
שארצה. ואם עשה כן, הרי זה דיין שקר! אלא
אם יודע להכריע בדין, הרשות בידו. ואם אינו
יודע להכריע, אל יוציא ממון מספק!

ואם לא נודע לו לדיין ממחלוקת הפוסקים
בענין שעליו דן, ואחר כך נודעה לו המחלוקת
והוא אינו יודע להכריע בה, ואי אפשר לעמוד

ומשום כך צריך להישבע לשאר היורשין, בני הבית, שלא נטל לעצמו כלום אלא הכניס והוציא הכל כפי שאמר להם.

ושואלת הגמרא: **ומאי שנא הני שדוקא** אותם חייבו בשבועה זו אפילו על טענת שמא?

והתירוץ: **משום דאלו האריסין והשותפין** ובן הבית — **מורו בה התיירא** מורים הם לעצמם היתר ליטול מנכסים אלו כיון שהם טורחין בהם.

אמר רב יוסף בר מניומי, אמר רב נחמן: והוא, חיוב שבועה זו על טענת שמא, אינו אלא כאשר **שיש טענה ביניהו** לכל הפחות **בשתי כסף**.

כלומר: שתבעו שמא עיכת בידך משלי שתי כסף. וזה הנתבע, מודה לו במקצת הטענה. (102)

[ואילו היתה טענתו טענת ברי, היה חייב

והם: **השותפין והאריסין**. (100) כגון שתובעם השותף או בעל הבית 'שמא עיכת לעצמך משלי'. כלומר, חושרו נטל מהממון שהיה ביניהם בשותפות או באריסות. (101)

עוד מנתה משנתנו את 'בן הבית'. שאף אותו משיעין בשבועת שמא, שלא נטל כלום מממון הבית.

ומבאר הגמרא מה הפירוש 'בן הבית', עליו אמרה המשנה שנשבע אף בטענת שמא.

תנא: בן בית שאמרו במשנה שחייב להישבע, **לא אמרו** זאת על בן הבית **שנכנס ויוצא ברגליו**, ונוהג בבית ככל אחד מבני הבית,

אלא אמרו זאת על בן הבית **שמכניס לו, לבית, פועלין ומוציא לו פועלין, מכניס לו פירות ומוציא לו פירות**. ומנהל את עסקי הבית.

100. כתב ה'שבות יעקב' חלק א' סימן קנ"א, שבאופן ששני השותפין משיעין זה את זה, עושין גורל מי ישבע תחילה!

101. כתב השלחן ערוך חו"מ סימן צ"ג סעיף ה', שאף אם היה אחד מן השותפין מפקיד סחורה או מקצתה, או מעות, ביד השותף השני, בלא משקל ובלא מנין — שניהם נכנסים לספק, ויכול כל אחד להשיב את חברו.

והעיר הרעק"א: הלוא שבועת השותפין הוא משום ד'מורי התיירא'. כלומר, מורים הם לעצמם היתר ליטול מנכסים אלו כיון שהם טורחין בהם. ואם כן, שותף שכל ענינו הוא רק לשמור את הסחורה שהקיד חברו בידו, אך לא טרח בו, הרי אין את הטעם של 'מורי התיירא' ואי אפשר

להשיעו?

ותירץ, דאם אכן לא יוכל להשיעו אף שחושרו על הממון, יורה אף הוא התובע, היתר לעצמו, ויעכב את ממון השותפות כנגד מה שחושר את חברו. ולכן תיקנו ששניהם ישבעו שבועת השותפין כדי שלא יהיה לב אחד מהם נוקפו על חברו.

102. עיין בחזון איש [ליקוטים סימן כ"ד] שהביא דברי הט"ז שכתב כי אף שבפחות משתי כסף פטור משבועת השותפין, מכל מקום חייב בשבועת היסת. ותמה על כך החזו"א דהא אין נשבעין היסת על טענת שמא, וצ"ע.

[ויש מי שתירץ, שהרי טעם שבועת השותפין, היא משום ד'מורו התיירא'. ולחשד זה

שבועה מדאורייתא. ותיקנו חכמים שישבע אפילו על טענת שמא, באופן שמודה לו על מקצת טענתו].

ודין זה שצריכה השבועה שתהא לכל הפחות על טענת שתי כסף, **כמאן?**

כשמואל!

לעיל לט ב, נחלקו רב ושמואל באופן שבו חל דין שבועת מודה במקצת. האם צריכה התביעה שתהא על שתי כסף ומתוכם יודה לו הנתבע על פרוטה, וכך היא דעת שמואל.

או, שתהא התביעה על שתי כסף ופרוטה, ואילו הכפירה [שכופר חוץ ממה שמודה] תהא על שתי כסף, וכך היא דעת רב.

ואם כן, דברי הגמרא כאן שיהיה בין התובע והנתבע שתי פרוטה — לכאורה הם כדעת שמואל.

אך קשה: **והתני רבי חייא** לעיל בפרק שבועת הדיינים [מ א] הוכח מדברי רבי חייא **לסיועיה לרב**. שרק הכפירה צריכה להיות על שתי כסף. אולם טענת התביעה צריכה להיות בשתי כסף ופרוטה,

והתירוץ: **אימא**, מה שאמרנו לעיל שצריך שיהיה ביניהם טענת שתי כסף, הכונה היא שתהיה ביניהם **כפירת טענה** שתי כסף.

אולם הטענה עצמה תהיה שתי כסף ופרוטה, **וכרב!**

שנינו במשנתנו: אם **חלקו השותפין והאריפין** האמורים לעיל. וסיימו ביניהם את העסקה ואת חלוקת הממון או השכר — שוב אין אף אחד מהם יכול להשביעו לאחר החלוקה, בטענת שמא! (103)

איבעיא להו: מהו, האם ניתן לגלגל על שותף או אריס את שבועת השותפין, לאחר שחלקו ונפטרו משבועה זו, על ידי שבועה אחרת **בדרבנן**.

וכגון: לגלגל משבועת היסת או משבועת הנשבעין ונוטלין.

[והשאלה בגמרא היא שאלה כללית, האם מגלגלין שבועה על ידי שבועה דרבנן]

תא שמע: לוח הימנו ערב שביעית, והגיעה השביעית והשמיטה את חובו. **ולמוצאי שביעית נעשה לו**, הלוח למלוח שותף או אריס. ונתחייב לו שבועת השותפין.

הדין הוא שאין **מגלגלין** עליו כעת שבועת היסת מדרבנן על ההלואה [אם כפר לו או על ההלואה]. כיון שכבר השמיטה השביעית את ההלואה.

ומדייקת מכך הגמרא: **טעמא** דאין מגלגלין,

שמורה השותף היתר לעצמו, יש משקל כירגליים לדברי שאכן נטל השותף, וכעין טענת ברי ומשום כך משיבעין אותו היסת!]

103. כתב הר"י מיגאש, דדוקא בטענת שמא אינו יכול להשביעו. אולם בטענת ברי — יכול להשביעו! [וכן נקטו הנתיבות המשפט סימן

צ"ג ס"ק א והשער המשפט]. והריטב"א הביא את שיטת הרמ"ה דאף בטענת ברי אינו יכול להשביעו, כיון שמסתמא מחל לו. ותמה על כך הריטב"א, דאם כן כאשר נתגלגלה שבועה ממקום אחר, איך יכול להשביעו [כפי שדנה הגמרא לקמן] והלוא כבר מחל לו?

ובאה מימרא זו להשמיענו, שאין השביעית משמטת את שבועת השותפין אלא רק את שבועת ההלואה בלבד. ואם כן, אין כל ראייה שמגלגלין שבועה על ידי שבועה מדרבנן!

ופורכת הגמרא דיוק זה: **הא** דין זה שאין שביעית משמטת אלא שבועה של מלוה, **בהדיא קתני לה במימרא זו:**

נעשה לו שותף או ארים ערב שביעית, וחלקו ביניהם ונפטרו מן השבועה. **ולמוצאי שביעית לוח הימנו — מגלגלין!**

ובהכרח שהרישא האומרת שאם לוח הימנו בערב שביעית ולמוצאי שביעית נעשה לו שותף, הדין הוא אין מגלגלין — באה ללמדנו שרק אם לוח ממנו ערב השביעית אין מגלגלין. אך בשאר שני שבוע — מגלגלין בדרבנן. **ושמע מינה כי מגלגלין בדרבנן!**

ומסקנת הגמרא היא: **שמע מינה!**

אמר רב הונא: לכל מגלגלין! על ידי כל א-חמ השבועות, ואפילו שבועות מדרבנן, מגלגלין לשבועות נוספות. **חזין משבועת שכיר⁽¹⁰⁴⁾** שנשבע ונוטל. **שאיין מגלגלין על ידה**

הוא משום דהלוה לוח הימנו בערב שביעית. דבנתיים, **אתיא שביעית ואפקעתיה.** הפקיעה את ההלואה.

ורק משום כך אין מגלגלים. כיון שההלואה אינה קיימת.

הא שאר שני שבוע, בשאר שנים שאינם שביעית, הרי שבמקרה מעין זה — **מגלגלין** עליו שבועת היסת, וכשנשנית זו בימי התנאים עדיין לא תיקנו שבועת היסת כי בימי רב נחמן תקנוה (רש"י), על ידי שבועת השותפין שנתחייב בה. למרות ששבועת השותפין היא רק דרבנן. ומוכח שמגלגלין שבועה בדרבנן!

ודוחה הגמרא: **לא תימא** לא נדייק **שהא שאר שני שבוע, מגלגלין.**

אלא אימא, נדייק כך: **נעשה לו שותף או ארים ערב שביעית** וחלקו את השותפות וממילא נפטרו מן השבועה, **ולמוצאי שביעית לוח הימנו** והודה לו על מקצת התביעה ונתחייב שבועת התורה.

הדין הוא **שמגלגלין** עליו על ידי שבועת מודה במקצת מדאורייתא, גם את שבועת השותפין.

[ועי' ברא"ש כתובות פרק ט סימן י"ח שתירץ כי לא מדובר באופן שפטרו בפירוש מהשבועה אלא רק מחל על הממונות. אולם יתכן שעדיין רוצה להשביעו, ועי"ש היטיב]

104. כתבו התוספות בשם ריצב"א, שדברי הגמרא אינם אמורים כלפי שכיר דוקא. אלא כלפי כל אלו השנויים במשנה. דכיון שתיקנו חכמים את השבועה לטובתם, אין לגלגל עליהם

שבועות נוספות!

אולם דעת ר"י היא, דדין זה אמור דוקא לגבי שבועת שכיר. כיון שעיקר שבועה זו אינה אמורה אלא על מנת להפיס דעתו של בעל הבית שהרי השכיר נוטל מן הדין בלא שבועה! וכיון שאין השבועה אלא להפיס דעת בעל הבית, לא חייבוהו כל כך שיהא בעל הבית יכול לגלגל עליו שבועות אחרות מחמת שבועה זו. אולם שאר אלו המוזכרים במשנה — מגלגל עליהם.